

Kiss Réka

(MTA, Néprajzi Kutatóintézet, tudományos munkatárs):

Exkommunikáció a kora újkori református gyakorlatban

A kálvini egyházkormányzati és egyházfegyelmi modell a morális szabályok ellenőrzésének és a társadalmi magatartásformák kontrollálásának a korábbiaknál jóval gondosabban kidolgozott rendszerét vezette be. Társadalom- és mentalitásformáló ereje Max Weber óta a kora újkori társadalomtudományi kutatások érdeklődésének fókuszában áll. Miként a közelmúltban Philip Gorski fogalmazott: „A kálvinisták nem kevesebbet céloztak meg, mint, hogy megteremtsék az erkölcsi és társadalmi fegyelmezés mindent behálózó rendszerét – a *fegyelmezés forradalmát*”.

Előadásomban vizitációs jegyzőkönyveken és egyházi bírósági protocollumokon alapuló nyugat-európai és erdélyi esettanulmányok összevetésével azt vizsgálom, hogy az eltérő politikai, társadalmi, felekezeti viszonyok miként alakították az ugyanazon teológiai elven nyugvó helyi református egyházfegyelmi gyakorlatokat. A Küküllői Református Egyházmegyében fennmaradt források segítségével pedig azt mutatom be, hogy miként viszonyult az egyházi irányítás a tudomására jutott normasértésekhez. Milyen szankciókkal sújtotta a normasértőket, s ezen belül, mit jelenthetett a legsúlyosabb spirituális büntetési forma, az exkommunikáció a kora újkori egyházi közösségek, illetve az érintett családok, egyének életében?